

LA DEVOCIÓ DE SANT ISIDORI A MOLLERUSSA I ESTUDI SOBRE ELS SEUS GOIGS

per Francesc Rebolledo i Bonjoch

LA LLEGENDA

Abans que aparegués cap informació documentada de la devoció de sant Isidori a Mollerussa, ja existien llegendes sobre la seva protecció. Són narracions orals que només recorden la gent més gran de Mollerussa, tenen una aparença més o menys històrica, però en realitat amb una major o menor proporció d'elements imaginatius. No obstant he cregut convenient d'incloure'ls, ja que no deixen de formar part de la història de Mollerussa, en tota llegenda hi ha un fons de veritat.

Ja feia temps que els estralls de la pesta es deixaven sentir terriblement per tota la comarca, i el lloc on el flagell assotava més era Mollerussa. Tot el poble estava endolat per la mort d'algun familiar o amic. Mollerussa es va dedicar a pregar fortament a Déu, ja que es tractava d'una gent de molta fe.

Un dia va passar pel poble un pelegrí i trucant a una casa demanà per passar-hi la nit, i si en un primer moment voldrien donar-li aigua per beure, ja que estava molt cansat.

La dona accedí a donar-li aigua, però el va avisar que era millor que no es quedés a la població, ja que estava empestada. El pelegrí va contestar que no li importava, i que es quedaria a dormir. El pelegrí va passar la nit a la casa de la dona i l'endemà, abans de reprendre el viatge, preguntà a la dona si la població estaria disposada a fer festa en honor seu si era guarida del flagell de la pesta.

La dona li va preguntar:

–I qui sou Vós?

–Jo sóc sant Isidori –va contestar el pelegrí.

La dona en sentir això va parlar amb les altres veïnes del poble i d'aquesta manera s'escampà pel poble la notícia.

Tota la gent de Mollerussa que no estava malalta arribà a la casa de la dona, el pelegrí ja no hi era. Però tots notaren quelcom d'estrany i meravellós en aquell lloc.

Aquell mateix dia es va fer una processó en honor del sant per tot Mollerussa, ja la població en tenia una imatge, i aquell mateix dia es va guarir tota la població.

En record d'aquell fet es bastí una capella en honor de sant Isidori, a la qual tota la població ha tingut sempre la seva més gran estima i devoció.¹

1483: EL PRIMER ESMENT DE SANT ISIDORI A MOLLERUSSA

No se sap del tot segur quan comença la devoció de sant Isidori a Mollerussa, però sí que sabem de la primera vegada que se'n parla, i n'és descobridor Ramon Miró de Bellpuig.² Les primeres notícies són del consell celebrat el sis de juny de 1483 a Tàrraga, que es parla del presumpte fet ocorregut a Mollerussa, una noia malalta de vertola (la vèrtola és una inflamació d'un glàndula sudorífera³) ha vist una dona vestida de blanc, amb un nen als braços, possible referència a la Mare de déu i el nen Jesús tot i que el text original no ho precisa, la qual ha promès a la nena que qui estant malalt de "vertola", si l'endemà, festivitat de Sant Isidori, celebra la festa, curarà de la malaltia. El Consell acorda informar el bisbe de Vic, juntament amb el degà i el rector esperant actuar en conseqüència amb la resposta del bisbe. Paguen a un correu perquè porti una carta al rector de Mollerussa sobre tot l'acordat en el consell de la Paeria de Tàrraga. Cal recordar que el 1483, Mollerussa pertanyia al bisbat de Vic i a la Vegueria de Tàrraga.

A l'arxiu parroquial de Mollerussa no existeix cap llibre d'aquella època, vaig consultar l'arxiu parroquial de Tàrraga, i no hi havia cap rastre del suposat miracle. Una altra via a seguir era l'arxiu diocesà de Vic, al qual vaig anar personalment el 1993, i no hi ha cap constància ni del suposat miracle ni tampoc de cap resposta del bisbe.

1) Joan BELLMUNT. *Fets, costums i llegendes del Pla d'Urgell* Edita Virgili & Pagès S.A. (Lleida, 1988), pàg. 230-231.

2) Ramon MIRÓ, "Notes sobre la difusió del culte de sant Isidori a les Terres de Ponent", a *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, núm. 6 (1991), pàg. 21 - 29.

3) *Diccionari de la llengua catalana*, pàg. 2027.

UNA CITA DE LA CAPELLA DE SANT ISIDORI DEL SEGLE XVII

Acta notarial del vint-i-dos de setembre de 1685. Francisca Tribó i Navés, de “la vila de Mollerussa” filla de Silvestre Tribó i Elena Navés,⁴ els quals ja eren difunts al moment de testar Francisca Tribó, que ja devia ser gran, ja que fa constar: “...detinguda en mon llit de malaltia corporal de la qual temo morir sana emperò per la gracia de Deu de mon enteniment y ab ma plena memoria y ferma (?)...y ultima volunta mia en la vila de Mollerussa Bisbat de Solsona en la casa de ma propia habitació la qual esta situada prop de la capella de sant Isidoro màrtir als vint y dos de setembre any de la nativitat de nos=tre señor Deu jesucrhrist de mil sis cens vuitan=ta sinch.”⁵

De l’anterior text en podem treure diferents conclusions. Per exemple, la gran religiositat de la gent de l’època, la preocupació del més enllà amb el pagament de misses, almoines etc. en llocs determinats. I que la devoció a Mollerussa de sant Isidori ja era ben patent el 1685 quan Francisca Tribó demana al seu testament que es facin tres misses a l’altar de la capella de sant Isidori.⁶

LA TRETA DE 1793

El mes de juny de 1793, Mollerussa era castigada per una terrible epidèmia; de 200 persones que hi havia en el poble, n’havien mort 90. Alarmats els mollerussencs van treure la imatge de sant Isidori que era a la capella i que pràcticament es trobava oblidada. La van treure en solemne processó i amb pregàries, davant les cases on hi havia malalts. Aquests es guariren ràpidament i s’atribuí a la intercessió del sant.⁷

Les autoritats municipals, en nom i representació de totes les famílies, van fer vot solemne d’honorar-lo cada any el dimarts després de Pasqua de Resurrecció. Aquest vot s’ha anat complint fins els nostres dies.

Per aquest motiu s’estengué una Acta que diu literalment:

“Als 30 de Juny del 1793 es trobava aquesta vila de Mollerussa infestada d’una gran epidèmia, de tal manera que cada dia morien unes dues o tres persones i en el dia 30 de Març es trobaven 32 combregats. A tal treball acudiren a Sant Isidori, màrtir, votaren portar-lo amb gran solemnitat pel poble en processó i el mateix dia 30 de juny d’aqueix 1793 votaren que en memòria del benefici que

4) Al document original hi posa filla de Silvestre Navés i Elena Navés, òbviament es tracta d’un error. Nota de l’autor.
5) Testament de Francisca Tribó y Navés. 22 de setembre de 1685 feta per Gabriel Nadal rector de Mollerussa. Còpia notarial de 1729 testificada per Félix Avellà. Arxiu Municipal de Gollmés

6) Testament de Francisca Tribó y Navés. 22 de setembre de 1685 feta per Gabriel Nadal rector de Mollerussa. Còpia notarial de 1729 testificada per Félix Avellà. Arxiu Municipal de Gollmés

7) Francesc REBOLLEDO. *Personatges i Història de Mollerussa a través dels seus carrers*. Edita Ajuntament de Mollerussa, Impremta Dolmar (Mollerussa, 1996). pàg. 83.

Sant Isidori acabava de fer-los en aplacar aquella epidèmia farien una festa que seria el dimarts de Pasqua de Resurrecció.”⁸

RESTAURACIÓ DE LA CAPELLA I RECUPERACIÓ DE LES FESTES DE SANT ISIDORI

Després de 1975, aires de democràcia i de catalanitat esclaten arreu de Catalunya, l'associacionisme, l'amor pel passat, el folklore i les festes populars foren revitalitzades. Aquest és el motiu, doncs, que una colla de veïns de Mollerussa tinguessin la idea de recuperar la capella de Sant Isidori (fins aleshores abandonada i que feia funcions de dipòsit municipal), portar el Sant des de l'església parroquial, on restava fins aleshores, fins a la capella i organitzar unes festes que commemorassin el Sant Patró.

Mn. Xavier Claramunt, com a rector de la ciutat, va decidir fer una enquesta entre les famílies per saber si estaven interessades en la recuperació de la capella o si aquesta s'havia de donar per perduda. Els resultats van ser negatius, mentre més de 100 famílies s'hi van oposar, només unes 24 van estar a favor de recuperar la capella. Amb escassos recursos es van iniciar les obres de recuperació de la capella i de mica en mica arribaven ajudes. L'any 1976 va ser inaugurada la capella tal com està avui dia i els treballs de recuperació van quedar totalment pagats el 1979.⁹

El grup de veïns sempre emprava el nom de “*Comissió de festes de Sant Isidori*,” oblidant en tot moment cap protagonisme ni menció de cap nom ni cognom.

Només en una ocasió, per l'edició del programa amb el títol de *FESTES DE SANT ISIDORI i RETROBAMENT DE MOLLERUSSA FORA VILA* al final del text hi surt els noms (només en inicial) i els cognoms, que són els següents exposats segons l'ordre que consta en el text original i al costat del segell de les festes de Sant Isidori:

“J. Amorós, pbr.; A. Bonvehí; M. Carné; E. Casals; A. Dalmases; JM. Domingo; R. Domingo; JM. Ezquer; F. Graus; N. Isanda; M. Roure”.

Del grup de persones citades anteriorment podem dir les següents coses:

J. Amorós. Rector del poble i fill de Tàrrega.

A. (Àngel) Bonvehí. Fill del poble, d'ofici pagès i que com s'ha citat en pàgines anteriors, el seu pare va ser un dels recuperadors de la imatge de sant Isidori quan aquesta va ser trencada i llençada en els afores de la vila.(a.c.s.)

M. (Magí) Carné és fill del poble, empresari del ram de la construcció i que fou Alcalde de Mollerussa de 1984 a 1987.

8) Tomàs BADIA, *Mollerussa detalls per a una història*, edita Parròquia de Mollerussa (Mollerussa, 1976), pàg. 56.

9) Art. “Mosén Claramunt y “la força del poble”. *La Mañana* (17-04-1993).

E.(Enric) Casals, fill del poble, empresari. (a.c.s.)

A. Dalmasas. És fill del poble, propietari d'una llibreria i persona vinculada a la cultura i el món religiós de Mollerussa.

J.M.(Josep Maria) Domingo, administratiu de banca, fill de Mollerussa, aficionat a la cultura. (a.c.s.)

R (Ramon) Domingo, fill de Mollerussa, administratiu de banca i activista cultural.

JM. (Josep Maria) Ezquer

F. (Francesc) Graus, fill de Mollerussa, Jutge de Pau. (a.c.s.)

N. Isanda (?)

M.(Manuel) Roure. Fill del poble. Optometrista.

El text que dona sortida a les festes de Sant Isidori, el passo a citar textualment:

“FESTES DE SANT ISIDORI i RETROBAMENT DE MOLLERUSSENS FORA VILA

Benvolguts mollerussencs:

Aquest any la nostra ciutat viurà l'alegria de tenir reconstruïda la Capella de Sant Isidori, renovant l'antic culte al Sant Patró de Mollerussa i recobrant així la més estimada de les tradicions que heretarem de generacions passades.

Per celebrar tal aconeixement, s'està preparant un ampli programa d'actes festius, religiosos i culturals amb una solemníssima processó, portant la imatge del Sant, des del Temple Parroquial fins a la seva Capella, seguida d'una Missa a la plaça perquè tantíssims devots puguin participar-ne.

Per acord municipal, la Festa votiva que cada any és celebrava el dimarts de Pasqua, enguany s'ha passat al diumenge següent, 25 d'abril. El trasllat de la imatge és farà el dia 24, dissabte, al vespre. La processó, amb torxes i altres lluminàries recorre dos quilòmetres i mig pels carrers de la població i al arribar davant de la Capella, es celebrarà la Missa, segurament concelebrada per tots els sacerdots fills de Mollerussa.

Voldríem que aquests i altres actes que s'aniran realitzant tinguessin un fort poder de convocatòria per a reunir, a l'entorn de la venerada imatge de Sant Isidori i en companyia de tots els ciutadans, als mollerussencs i tants altres amics que poden considerar-se'n, que viuen fora. I aquest és el motiu d'aquestes lletres: convidar-vos especialment els dies 24 i 25 d'abril per que vingueu a participar d'aquesta renovada Festa Major petita que marca una data important en la nostra població, al veure com, dintre la evolució moderna que l'ha feta ciutat, resten vius l'amor i el record als costums i afectes de sempre.

**festes de
sant isidori**
MOLLERUSSA

del 20 al
30 d'abril
1976

Primer programa de les Festes de sant Isidori el 1976 (Axiu Francesc Rebolledo)

DIA 20

a les 8'30 - tarda
A la Sala de Sessions de l'Ajuntament
Obertura de les Festes
Presentarà el progrà
EN JOSEP MA ROSSELL SOLSONA

a les 10'30 - nit
al Cine Urgell
sessió de
CINEMA SELECTE
amb la projecció de la pel·lícula
MY FAIR LADY
dirigida per George Cukor

Programa de les Festes de sant Isidori de l'any 1976 (Axiu particular Francesc Rebolledo)

La reconstrucció de la CAPELLA DE SANT ISIDORI ha motivat aquestes festes que girant a l'entorn de la religió, la cultura i les arts, exaltein el patronatge tant ric de fe i història del Sant i en forncixin un coneixement més cabal, sobretot a les noves generacions.

Ens ha guiat constantment el desig de que aquest progràma sigui popular i selecte al propi temps, ben ben conscients de no assolir cap fita sinó d'iniciar un curs molt perfectible en el futur. Conferències, teatro, cinema, música, proves esportives, exposicions i justes literàries infantils hi són inserides amb els millors recursos que hem trobat a l'abast.

Per la transcendència que pot tenir en la vida ciutadana, remarquem la iniciativa de l'Agrupament de Joves manifestada en actes de carrer; la presentació de l'orfeó ciutadà que durà el nom tant suggerent de REBOLLEDA, i la dedicació d'una diada als mollerussencs que viuen fóra, expressament convidats a passar-la entre nosaltres, possibilitant el goig d'una retrobada entranyable entre tants amics absents.

Hem fet el possible per a correspondre la confiança amb que ens distingireu, amb una programació que voldríem fos a gust de tothom. Hem de demanar-vos, perquè és essencial, el favor d'una assistència massiva i l'agraïm des d'ara ben sincerament, amb palès reconeixement per totes les col·laboracions rebudes.

La Comissió.

Explicació de les primeres Festes de sant Isidori (1976) per part de la comissió.

Tríptic de les Festes de sant Isidori de Mollerussa (Axiu particular Francesc Rebolledo)

Rebreu, més endavant, nova informació sobre la Festes de Sant Isidori. De moment sabeu que comptem amb vosaltres, i estem segurs que tindrem el goig de veure-us entre els participants de la gran diada de retrobament de Mollerussa.

Pretenem establir contacte amb tots els amics que viuen fora de la nostra ciutat. Envieu-nos l'adreça de tots els que conegueu i no hagin rebut la present comunicació. Aquesta gestió ja serà un important primer pas pel major èxit de la festa.

Demanem el vostre consell i col·laboració. Feu-nos arribar les vostres suggerències. Di-gueu-nos què us sembla dels projectes esmentats i recordeu que per tot que pugui convenir-vos ens teniu a la vostra total disposició.

Fins aviat, doncs, amb una cordial estreta de mans.

J. Amorós, pbr.; A. Bonvehí; M. Carné,

E. Casals; A. Dalmases; JM. Domingo;

R. Domingo; JM. Ezquer; F. Graus,

N. Isanda; M. Roure.

COMENTARI DELS GOIGS DE SANT ISIDORI DE MOLLERUSSA¹⁰

1) Goigs de mitjans dels segle XIX (1867 aproximadament)

Títol “*Goigs que se càntan al gloriós Sant Isidori màrtir, soldat, que se venera en sa pròpia capella en la vila de Mollerusa de Urgell, bisbat de Solsona, per implorar lo benefici de la pluja.*”

Text es tracta d'una deprecació, ja que centra la lletra del seu contingut en la demanda d'aigua, que es troba expressada a la retronxa “*alcansau-nos de Déu pluja,/ sant Isidori gloriós*” i és repetida a cada estrofa.

Autor Miquel Polo sosté que és Francesc Bosch, natural de Mollerussa i fill de cal Bosch, que té la seva casa pairal a la plaça Manuel Bertran i destaca d'entre totes les altres cases pel seu estil ranci, el qual va ser ecònom de Mollerussa des de setembre de 1866 a abril de 1867 i sembla ser que fou el primer autor dels goigs cantats a Sant Isidori.¹¹ Jo hi discrepo. El **Gravat** Imatge de sant Isidori jove, vestit de soldat, amb capa, dret damunt una peanya quadrada que duu un llibre a la mà dreta, i amb dos àngels que el coronen i no porten espasa.

10) Algunes de les conclusions sobre els goigs de sant Isidori del segle XIX fins al 1976, són extretes de la informació proporcionada per Joan Campabadal. Text consistent en 10 pàgines DIN-A4 Arxiu particular Francesc Rebolledo.

11) Miquel POLO, *Mollerussa, el naixement d'un lloc petit*. Imprés a Arts gràfiques Bobalà (Lleida, 1999), pàg. 218.

El Text a dos columnes, separades per un corondell. L'orla és tipogràfica i ampla. **Oració** és en llatí i no hi ha música impresa. **Impremta** Estampat a Barcelona, impremta J. Tauló. Joan Campabadal creu que fou Jaume Tauló, impressor i llibreter, instal·lat al carrer de la Tapineria núm. 13 de Barcelona des de l'any 1834 al 1871.

2) Goig de Febrer del 1913.

Full de goigs (18'2x28'5).

Títol: *“Goigs a llaor del gloriós soldat Sant Isidori, martre, patró de Mollerussa, bisbat de Solsona. Sa festa se celebra lo dimarts de Pasqua.”*

Gravat – emmarcat- imatge del sant, vestit de soldat amb capa, palma a la mà dreta i una espasa a la mà esquerra. Dempeus, damunt una petita elevació i al fons una capelleta. **El Text:** a dues columnes. Separat per un corondell que és un motiu tipogràfic amb sis ocells. Com a ornaments hi ha dos cercles. L'orla és tipogràfica. L'Oremus en llatí. Sense música impresa. Impremta: a Bellpuig per impremta Majós i Saladrigues, febrer 1913, núm. 12

3) Goigs Novembre de 1931

Reproducció publicada al diari *El Matí*¹² el 22 de novembre de 1931, en diumenge.

“Goigs a llaor de Sant Isidori, soldat i martir. Patró de Mollerussa”

El Text és semblant als goigs de 1913 però amb petites modificacions lèxiques i morfològiques – per exemple l'ús dels articles el, els. A tres columnes, separades per un corondell que és una línia recta. **L'oració** És en llatí. Sense orla ni música. La imatge del sant és una fotografia, sense la palma i situada a la part superior de la publicació.

4) Goigs Novembre de 1942

Full de goigs sense estampar, imprés a Mollerussa i titulat *“Goigs a honor de Sant Isidori, màrtir. Patró de Mollerussa”*

Text: a tres columnes basat en els de 1931 i torna a l'ús dels articles “lo, los” com el de 1913. **L'Oració:** és en llatí. També hi ha una creu centrada damunt el títol i no hi ha cap estampa ni ornament ni orla. Sense música. La **Data:** consta que va ser estampat a Mollerussa el 4/11/1942.

12) *El Matí* era un diari catòlic independent en llengua catalana, editat a Barcelona des del 24 de maig de 1929 al 19 de juliol de 1936, promogut i dirigit per J. M. Capdevila (<http://www.enciclopèdia.cat>)

GOIGS QUE SE CANTAN
SANT ISIDORI

DE MOLLERUSSA EN LA CANTONADA DE LA TORRE
ORDENADA PER JOSEP TAU LÓ

TAN AB GLORIOS

MÀRTIR, SOLDAT

MOLLERUSSA EN LA CANTONADA DE LA TORRE

ORDENADA PER JOSEP TAU LÓ

Màrtir Sant anticíssim
en la glòria polida.
Alsomaràs de Déu pler
Sant Isidori gloriós.

En la vostra patria
dona, molta gran senyal
de sants y de grans
sementers los cristians
rememoràs los mortals
som a Sant y vives y bé;
Vos faràs marvellós
y castigat ab rigor
de Michalí metat
de la te total trobar
per de tota manera
quedava victoriós; A.

Mol un armenguer
de la patria y onde
vèlle un marçimant
per de tota manera
quedava victoriós; A.

Dindig marvellós
y de gran admiració
que ve fassa nostre cas

J. Ordejans

no ja poms per però
en agost monaciol
per que no se folla y bé.
Mollerus digni
una vilita de tot cas
y ab vos que nos apliat
das contra la terra
dona aques cristianitat
a Sant Isidori; A.

Los mortals y proliquis
que vos Isidori Sant,
venga quasi tota los dies
al que vos ve restament,
després los bonics
queve demorè la Plúvia; A.

Tan quedas amoniat
vèlles nostre foyre,
algú nostre viciolitat
de la patria d'oca,
per no folla un seculum
d'onca moltes foyre; A.

Pag per que nos restat
y en la te tota polida
mollerus de Déu pler
Sant Isidori gloriós; A.

A. M. d'Argel

Núm. 1: Goigs en honor de Sant Isidori de Mollerussa de meitat del segle XIX estampats per Josep Tau ló.

Goigs a llar

Sant Isidori,
de Mollerussa

Se fassa per ocasen

en glorias soldat

Martre, Patrò
Bisbat de Sobonya

la llaura de Narque

Palma... la hermosa
de Déu... que D'ocasió en la terra
de la patria...
Vos la patria...
Dona aques cristianitat...
a Sant Isidori; A.

La gloria...
que D'ocasió en la terra
de la patria...
Vos la patria...
Dona aques cristianitat...
a Sant Isidori; A.

ORNUS
En la gloria celestial
Dau de nostre goig i herencia
Ieu que vos guardo de tot mal
de set, pedra i pestilencia.

TORNADA
En la gloria celestial
Dau de nostre goig i herencia
Ieu que vos guardo de tot mal
de set, pedra i pestilencia.

ORNUS
En la gloria celestial
Dau de nostre goig i herencia
Ieu que vos guardo de tot mal
de set, pedra i pestilencia.

Núm. 2: Goigs en honor de Sant Isidori de Mollerussa de l'any 1913 estampats a Bellpuig per Majós i Saladrigues (informació proporcionada per Joan Campabada).

GOIGS A LLAR DE SANT ISIDORI, SOLDAT I MÀRTIR. PATRÒ DE MOLLERUSSA

Puis estós en la preséncia
de Déu Senyor Eternal;
Ieu que vos guardo de tot mal
de set, pedra i pestilencia.

Vosra patria Alexandria
molt ditosa aparegué,
pura en Vos soure pogué
un martir que conecría
de la cívica hospitalitat
de ciutat la gran potència, etc.

Daci fou l'Empedror,
que obríu els cristians
als presors més inhumans,
d'onca amb gran rigor
vos poder descomunal
no tenéreu, alí, la influencia, etc.

Onet casis Naxosari
en l'hor ubi quedare,
molt prest l'acompanyáreu,
encara que temerari,
de son penitècia infernal
pallava la conseqüència, etc.

Volgué Déu que us allotjàs
en la casa certa dona
mal fansa llum d'ocasió
al recat d'onca pas,
Ista casa fou senyal
centra de concupiscència, etc.

Ara amb noies perversas
la imprevisió inventat,
Dau per Vos a elles seut
lent que en la nit llum del dia
en un casu principal
demostrés l'omnipotència, etc.

Per la vostra ocasió
quiden totas convertides
a Déu implorant realitades
de la sua preséncia al paréu,
El deusiu fou la sal
que proceuré sa doléncia, etc.

El dragó que en son font
a molts castes evaporava
i fux a alguns els matava,
per Vos fou vençut i mort
d'aigua dolça manteníu
us renca sua creença, etc.

Crudemtat Ihu asentar- vos
en quatre pala ben estás
no faltàu per pena rez
que paguéis almorçat- vos.
El martiri més calot
vos preparé en sa deméncia, etc.

Los opines i instruments
del mortis de tornada
seures que prompte clamareu
goma que sa tren a presant,
del triu fou l'odi tal
que us degollé en sa preséncia, etc.

Isidori costre prec
en presta és de gran vola,
en sequedat Déu envié
algua per els poua i recas
fertilitat al tres campal
que de sal pagué incunábúncia, etc.

Per adequat sua demana
lont el jove com el doll
de Mollerussa d'Urgell

ORNUS
En la gloria celestial
Dau de nostre goig i herencia
Ieu que vos guardo de tot mal
de set, pedra i pestilencia.

Núm. 3: Goigs de Sant Isidori publicats a la publicació periòdica El Matí el 22/11/1931 (informació proporcionada per Joan Campabada).

5) Una novena, oració i goigs de sant Isidori, suposadament de mossèn Josep Cantons¹³

L'obra està formada per diferents capítols. Primer és: “*Breu notícia de la vida i martiri de Sant Isidori, soldat i màrtir*”, en què parla breument del naixement del sant, vocació militar, i en destaca les virtuts cristianes i humanes. Aquest capítol va de les pàgines 3 a 5 (ambdues incloses).

Comentari de l'obra: es tracta d'un opuscle, editat per la impremta Camps Calmet de Tàrraga. Té unes dimensions de 15'5 x 10 cm. Conté 28 pàgines, encapçala en la primera plana que conté la fotografia de la imatge de sant Isidori de Mollerussa (però sense la palma de martiri que té avui dia) i el títol és escrit amb ortografia prefabricada i no pas perquè en fos l'època, ni tampoc l'estil, ja que en l'interior s'empra el català normatiu. Tal vegada es va fer per donar-li un aire romàntic, a l'estil de les obres de la Renaixença o dels del segle XIX.

Pel que fa a l'estil, es tracta d'un català que empra les normes de l'IEC; no obstant s'hi troben alguns medievalismes: “tan tost” “atueix”, “afroses”, “enciseres”, “aimat”, “fresquívols.” Té alguns barcelonismes, com ara “quefé”. Cita per primera vegada la paraula proïme, i tot seguit la substitueix pel barbarisme “pròxim.”

Es citen freqüentment els Evangelis sobretot, Sant Mateu i Sant Joan, i també es cita freqüentment els deu manaments. Es parla com a exemple de les obres de sants: Felip Neri, Santa Teresa del Nen Jesús, Diego de Cádiz, Sor Benigna, Sant Efrèn, Sant Francesc de Sales, Tobies el Pacient.

Es cita sovint pedagogs religiosos, com Fènelon, (François de Salignac de la Mothe Fénelon, 1651-1715) escriptor francès, que estudià amb els jesuïtes ordenat sacerdot el 1675, bisbe de Cambrai. Va fer obres com *Traité de l'éducation des filles*, *Dialogues sur l'éloquence*, *Les aventures de télémaque* (novel·la pedagògica), *Traité de l'existence de Dieu*, etc. Era a més a més un gran orador sagrat ja que pronuncià grans sermons.¹⁴

En el darrer dia de la novena cita episodis de la història de Mollerussa, com per exemple la pesta del 1793, la posterior treta de la imatge i la sanació dels malalts en veure sant Isidori, ara tot explicat d'una manera bastant novel·lada. No obstant s'equivoca quan relaciona la construcció de la capella com a fet conseqüent a la guarició dels malalts, ja que la capella existia com a mínim des del segle XVII.

Continua la narració relatant l'autor que el 1854 i el 1884 hi hagué a la comarca un brot de còlera que a Mollerussa no tingué cap efecte, a causa (segons l'autor) de la protecció del sant.

13) Les deduccions sobre aquest opuscle que conté novena, oració i goigs de sant Isidori són de Francesc Rebolledo

14) *Enciclopèdia Salvat*, volum 7, pàg. 1575

Goigs a honor de Sant Isidori, màrtir, Patró de Mollerussa

Quia estau en la presència
de Deu Senyar eternal;
feu que'ns guardi de tot mal
de sed, pedra i pestilència.

Vostre Patria Al-Andalus
molt ditosa aparegué,
quan en Vos veure pogué
un màrtir que conèxia
de la gràcia baptismal
de virtut la gran potència; etc.

Declo fou l'Emperador,
que aborint lo cristians
als pretors més inhumans
destinaba amb gran rigor
ser, poder descomunat
no temereu, la il·l·luència; etc.

Ocult veniu numerari
en Chio isla quedareu,
i molt prest l'acompanyareu
encara que temerai
de son projecte infernal
patir la conuència; etc.

Volsiu Deu que us allotja
en la casa certa dona
qui fama lluny de ser bona
al peccat donava pas;
dita casa fou senyal
centro de concupiscència; etc.

Afia amb noies pèrvertida
la imprevisia joventut,
Deu per Vos a elles acut
feut que en la nit llom del dia
en sa casa principal
demostré la omnipotència; etc.

Per la vostra oració
queden totes convertides;
a Deu implorèu rendides
dels seus pecats lo perdó.
Lo dejuni fou la sal
que preservà sa dolència; etc.

Lo dragó que, en una font
a molta gent espantava
i fins a alguns els matava,
per vos fou vençut i mort;
deu sigua dolça manantial
haviu renova pia creència; etc.

Cruelment feu assotar-vos
en epastre puls her, estés
no felicit per pena ces
que pogués atormenta-vos.
Lo martiri mes cabal
vos prepara en sa dolència; etc.

Les espines e instruments
del martiri se tornaren
a tres que llueix donaren.

goms que's treu al present
del tiré fou l'odi tal
que us degollà en, sa presència; etc.

Isidori vostre prec
en posta es deu-gan valia;
en aquegud Deu envia
aigua per los pous i rurs
fertilitza el tros campal-
que's del pagós incumbència; etc.

Per advocat vos demana
tant lo Jove com lo vell
de Mollerussa de Urgell
quant per vos també demana.
En eixa vida mortal
pregau loquem penitència; etc.

TORNADA

En la gloria celestial
Deu es vostre goig i herència
feu que us guardi de tot mal
de set, pedra i pestilència.

*Ora pro nobis Beate Isidore,
Ut digni efficiamur promissionibus Christi*
OREMUS

*Præsto, quæsumus Omnipotens Deus, ut
qui beati Isidori martiris tui natalicia col-
limus intercessionem eius in tui nominis
suboremur. Per Dominum, etc.*

Núm. 4: Goigs de sant Isidori de Mollerussa imprès a Mollerussa el novembre de 1942 (informació proporcionada per Joan Campabadal).

Núm. 5: Novena i goigs de sant Isidori a Mollerussa estampats per la impremta F. Camps i Calmet (Arxiu particular Francesc Rebollo).

L'autor coneix la devoció de sant Isidori a Mollerussa en èpoques modernes, quan explica els exvots que hi havia a les parets de la capella i que els confreres del Roser, de genolls, cantaven els goigs, els primers diumenges de mes, abans de la missa parroquial.

Explica que la imatge fou destrossada "*pels energúmenes de la Revolució marxista*" la qual cosa demostra un punt de tendenciositat, ja que els destructors de la imatges de sant Isidori com d'altres esglésies i llocs de culte de Catalunya eren, senzillament, salvatges i el marxisme, per si mateix, no propugnà la destrucció. Curiosament no parla que la capella quedés destruïda i cita que la imatge de sant Isidori es troba a la parròquia.

Autor: dels anteriors paràgrafs podem anar deduint qui era l'autor i de quina època. Es tractava d'un sacerdot, pels grans coneixements religiosos (evangelis, praxi catòlica, vides i relat de sants, i teologia), es tracta d'una persona educada durant anys en seminaris i que exercí la pedagogia (cita a pedagogs religiosos), es tracta d'un fill del poble (en coneix la història, els costums i sent una gran fascinació pel patró del poble). Es tracta d'una persona que relata l'obra en la postguerra (ja que parla de la destrucció de la imatge i que en aquell moment es troba a la parròquia). És una persona que cobeja un cert ressentiment per la darrera etapa republicana ("*energúmens de la revolució marxista*"), segurament perquè ell mateix degué ser perseguit per alguns elements incontrolats durant la persecució religiosa.

Algunes persones amb qui he parlat i que coneixen l'obra, i que són de fort arrelament a Mollerussa, assenyalen com autor del text mossèn Cantons i diuen que no va posar-hi el nom per modèstia. En cap moment ningú ha assenyalat cap altra persona com a possible autor. A més, l'autor ens parla amb un to propi d'una homilia, amb un to didàctic i de vegades sever.

Mossèn Cantons va néixer el 19 de desembre de 1881. Batejat a l'endemà a la parròquia de Mollerussa. El seu pare, Josep Cantons, era comerciant de Mollerussa, i la seva mare, Carme Fornells, era nascuda a Gràcia, aleshores municipi independent de Barcelona.¹⁵ Als 13 anys comença a estudiar per capellà a Solsona. Va ser ordenat sacerdot el 1905. El 1907 va ser nomenat capellà de la colònia Ametlla de Merola. El 1912 va ser nomenat tinent ecònom de Freixenet. El 1915 va ser nomenat vicari de Puig-Reig. El 1916 ingressà a l'Oratori de Sant Felip de Neri de Tudela, fins el 1922. El 1922 va fer de professor al col·legi de Mollerussa. El 1928 va ser nomenat ecònom de Lloriana (Solsonès). El 1931 va ser nomenat capellà de la Colònia Vidal (Llobregat). El 1947 va ser nomenat capellà del Col·legi dels Germans de les Escoles Cristianes de Mollerussa. El 1960 va morir a Mollerussa, quan tenia 79 anys.¹⁶

15) Registre Civil de Mollerussa. Tom IV, f.90.

16) Tota aquesta informació és aportada per carta per Enric Bartrina, arxiver del bisbat de Solsona. Arxiu particular Francesc Rebolledo

6) Goigs mitjans del segle XX

Joan Campabadal diu que aquests goigs són una recreació i ampliació del grup de goigs anteriors, ja que manté gairebé idèntiques l'entrada, la tornada i l'última cobla, "la preguera", és un exemple de goigs narratiu i descriptiu.

Full de goigs (de 20x29 cm.) estampat a Tàrraga, Característiques: primer full de goigs on consta la música impresa. El Títol "*Goigs en honor de Sant Isidori, soldat, màrtir, patró de Mollerussa*" El **Text**: a tres columnes. La **Imatge**: Fotografia de sant Isidori en blanc i negre, sense palma de màrtir (encara sense restaurar i que es va fer entre els anys 1940 i 1950).

Ornament Dos gràfics, en forma de gerro amb flors a dreta i esquerra de la imatge ni corondell. La retronxa i el preguem en lletra cursiva. **El Corondell**: Dues línies senzilles sense cap ornament ni floritura, per separar les tres columnes. L'**Oració** és en llatí. La **Música** escrita a la part inferior del text. **Impremta**: Estampat a Tàrraga per F. Camps Calmet

7) Goigs de 1976 (número 892 de la sèrie de goigs de Vives)

Títol: a la part superior, en majúscules i en dues línies: "GOIGS EN HONOR DE SANT ISIDORI SOLDAT, MÀRTIR, PATRÓ DE MOLLERUSSA"

A sota, en minúscules i en cursiva: "*Edició estampada en agradosa recordança de l'Exposició que Ricard Vives i Sabaté va fer de la seva col·lecció de goigs, a la Biblioteca de la Caixa de Pensions per a la Velleja i d'Estalvis de Mollerussa, durant els dies 30 i 31 d'octubre i 1 de novembre de 1976*". El **Dibuix** exacte de la imatge del sant existent a la capella de Mollerussa, i signat pel mateix R. Vives. L'**Orla** amb formes florals i de fulles que es van repetint. Color taronja, també n'hi ha sense color. El **Corondell**, no en té. **Ornament**, no en té. **Text** a tres columnes. **Oració** en català i escrita en cursiva. **Impremta** Ricard Vives i Sabaté. Gravador i impressor de Vilanova i la Geltrú.¹⁷

A la part posterior hi ha la música impresa, i la següent invocació:

“Isidori sant, que dàreu
De vostra fe exemple ardent,
Mostrant-vos tan convincent
Que del bon déu abastàreu
Sant repòs eternament:

17) Ricard Vives i Sabaté es va especialitzar en l'edició de goigs, en va publicar 1.256 entre 1947 i 1987. Era l'autor de la il·lustració, la lletra i algunes músiques d'aquests goigs. Instal·lat a Vilanova i la Geltrú el 1918. Extret de <http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC>

De Mollerussa i tot dia,
Siau-ne el preclar patró,
Menant tots pel camp bo,
Puix que és cert que és cert que sou el guia
Que ens durà a la salvació.”

8) Goigs 1976 (número 893 de la sèrie de goigs de Vives)

Estampat per Ricard Vives i Sabaté, és el número 893 de la sèrie de goigs de Vives.

Títol: a la part superior del goig: “GOIGS EN HONOR DE SANT ISIDORI”. A la part inferior del dibuix de la imatge: “SOLDAT, MARTIR, PATRO DE MOLLERUSSA”. El **Dibuix** de sant Isidori màrtir de Quios, reproducció fidel de la imatge existent a la capella del mateix sant a Mollerussa, i signada pel mateix R. Vives. **Ornament** a banda i banda del dibuix de la imatge, dos gerros amb formes florals. L'**Orla** amb formes florals i de fulles que es van repetint. A les quatre cantonades de la orla unes formes similars a gerros amb flors. Hi ha goigs de color vermell, i n’hi ha sense color. El **Corondell**, no en té.

A dues cares. Tamany de 20x29,5 cm. A la part posterior d’alguns goigs – i a sobre de la invocació- Vives hi va escriure el motiu d’aquesta edició: “1976. Any de la reinauguració de la capella de sant Isidori”

9) Himne del bicentenari (1993)

La lletra: és un poema èpic que descriu els fets de la vida de Sant Isidori. El text ve a ser una remembrança de la devoció de l’honorat a Mollerussa, des de finals del segle XVIII amb els mals propis d’aquella època – “*pesta i sequera infonen mil turments*” i la intervenció que se li atribueix – “*Només un sant, aquella mort amansa!*”

Després parla del centenari – el 1893- de Mollerussa al sant i ja es tracta d’una època de bonança econòmica “*Trafica un tren i enfonsa, el camp la rella (...) /terra de sucre, canal d’aigua manyaga!*”

Aleshores l’himne es refereix al bicentenari i a una època d’esplendor econòmica i comercial de Mollerussa quan diu: “sant protector d’un Mascançà enardit./ Si us veieu avi duent, vida serena.”.

La tornada és sempre “*Dos-cents anys Patró pairal, qu’ens do l’aigua i la salut*”

Benhaja Sant Isidori, que li’n darem tot el fruit.”

Josep Borrell va servir “*Benhaja*” paraula de benedicció a favor d’un protector de la tornada, i dóna a l’himne un regust d’antiguitat.

La tornada: bona combinació de la tornada popular i de la grandiositat d’un himne de volada. Les estrofes són un cantàbil selecte de caire religiós. D’aquesta manera esdevé una peça apta tant per actes de to cívic o cultural com per a actes litúrgics. Es pot cantar a una veu, el cantable dels soprans o a quatre veus. També s’ha harmonitzat la tornada Es tracta d’un himne (composició poètica normalment cantada per invocar i lloar sants, la mare de Déu etc. en els actes culturals¹⁸) a diferència dels altres que són goigs, fet el 1993 en commemoració de bicentenari de la treta de la imatge, el 1793, quan es diu que Mollerussa patia una epidèmia -no es diu de quina índole- i que cada dia moria gent malalta. Es va decidir treure imatge de la capella i dur-la en processó pels carrers on hi havia malalts i que aquests es van acabar guarint. Es va decidir com agraïment de la curació que el votarien com a sant patró i que celebrarien festivitat el dimarts de Pasqua de Resurrecció.¹⁹

Crítica de la música: en Joan Espina diu que la música s’acobla perfectament i harmònica a l’expressió del poeta. Una melodia senzilla de qualitat.

L'autor: Josep Borrell i Figuera (Mollerussa, Pla d’Urgell 6 de març de 1954). Va estudiar al seminari de Solsona, a l’estudi General de Lleida, i a la Universitat Autònoma de Barcelona. A Lleida va crear el grup poètic “La gralla i la dalla”. Ha treballat en la docència, ha estat vinculat a Òmnium cultural, i va ser director de l’Institut d’Estudis Ilerdencs. Ha escrit assajos com: *Escriptors contemporanis de Ponent 1859-1980*, *La renaixença a Lleida*. Obres poètiques: *Un adulat desig*, *o Rambla de tardor*.²⁰

10) Goigs de 1998

Títol: “Goigs en honor de sant Isidori soldat, màrtir, patró de Mollerussa”.

Full de goigs publicat per l’Ajuntament de Mollerussa intítulat “Goigs en honor de Sant Isidori soldat, màrtir, patró de Mollerussa.” La **Lletra**: és la mateixa que els goigs d’aquest grup. L’**Orla** amb formes florals, de fulles i vegetació. **Text** a tres columnes. És el mateix que els goigs de 1976, de Vives i Sabaté. Primer explica la vida de sant Isidori, la seva anada a Quios, el seu martiri i mort. Després torna la seva vinculació amb Mollerussa: “*Per advocat us demana tant el jove com el vell, de Mollerussa d’Urgell...*”. L’**Oració** en català, en la forma “PREGUEM”. La **Partitura**, a sota del text.

18) *Diccionari de la llengua catalana*, Enciclopèdia Catalana S.A. imprès a Romanyà/Valls (Capellades), pàg. 1057

19) Tomàs BADIA. *Mollerussa detalls per a una història*. Edita Parròquia de Mollerussa, Escola gràfica salesiana (Barcelona, 1976) pàg.56

20) Extret de <http://www.enciclopedia.cat/EC-GE>. Edició digital de la Gran Enciclopèdia Catalana.

HIMNE DEL BICENTENARI
DE
SANT ISIDORI
A MOLLERUSSA

Des-cende nova Païro pàiral,
qu'heu en l'arçes i ja m'heu
Revolta Bar' (1808?)
que i'n d'arçes tot el fruit.

Ja terra plora a final de mil setcentos,
per moltíssims anys, la malparada
p'era i m'heva l'afors el timent,
fonsa un d'ells, aquella mort anada.

Deu-dóna agra Païro pàiral,
qu'heu en l'arçes i ja m'heu
Revolta Sant Isidor,
que i'n d'arçes tot el fruit.

Pe des, l'Isidori que'l bon Bàrtil volen
que i'n d'arçes tot el fruit de d'arçes
que i'n d'arçes tot el fruit de d'arçes,
nombra tot sai, ja Te del Patrino?

Almuntis nova Païro pàiral, qu'heu de l'arçes i ja m'heu
Revolta Sant Isidor, que i'n d'arçes tot el fruit.

Tot sem fa el dual, el any de la unada,
fonsa un d'ells i perfans, el any la mala
que'n d'arçes tot el fruit, la ja m'heu, repall,
nombra tot sai, ja Te del Patrino?

Almuntis nova Païro pàiral, qu'heu de l'arçes i ja m'heu
Revolta Sant Isidor, que i'n d'arçes tot el fruit.

Païro, Almuntis d'un Molterussà anada,
que i'n d'arçes tot el fruit, la ja m'heu, repall,
nombra tot sai, ja Te del Patrino?

Almuntis nova Païro pàiral, qu'heu de l'arçes i ja m'heu
Revolta Sant Isidor, que i'n d'arçes tot el fruit.

Lletra: Josep Borrell i Figueras
Música: Joan Vilanova i Figueras
MADRID, 1993

Núm. 9: Himne del bicentari escrit per Josep Borrell. (Arxiu particular Francesc Rebollo.)

**GOIGS EN HONOR DE SANT ISIDORI
SOLDAT, MÀRTIR, PATRÓ DE MOLLERUSSA**

P. BORRELL

MADRID, 1993

Núm. 10: Goigs de 1998 (Arxiu Francesc Rebollo)-

**GOIGS en honor
de Sant ISIDORI
soldat i màrtir**

Patró de Mollerussa
Comarca del Pla d'Aragó
Bastat de Sicília

Païro, Almuntis d'un Molterussà anada,
que i'n d'arçes tot el fruit, la ja m'heu, repall,
nombra tot sai, ja Te del Patrino?

Almuntis nova Païro pàiral, qu'heu de l'arçes i ja m'heu
Revolta Sant Isidor, que i'n d'arçes tot el fruit.

Païro, Almuntis d'un Molterussà anada,
que i'n d'arçes tot el fruit, la ja m'heu, repall,
nombra tot sai, ja Te del Patrino?

Almuntis nova Païro pàiral, qu'heu de l'arçes i ja m'heu
Revolta Sant Isidor, que i'n d'arçes tot el fruit.

P. BORRELL

MADRID, 1993

Núm. 11: Goigs de sant Isidori del 2014. Vista anterior.

Dot a sant Isidori
del poble de Mollerussa, elegit-lo com a patró

Com a moment preme de la protecció de sant Isidori a Mollerussa, i de la gran devoció al veït, hi ha la Festa d'Isidori el dia de Mollerussa, que tot és agra de celebra amb dolentes cançons, i la qual està fonsada amb document deu de l'any 1793 per D. Juan Martínez, que n'era Alcalde; D. Juan Carbón, que n'era el primer regidor i el reverent J. J. Rangel, que n'era el vector d'aquest poble, amb les següents paraules:

«El dia 10 de Juny de l'any 1793 se trobava aquesta vila de Mollerussa infeclada d'una gran epidèmia, de tal manera que cada dia morien dos o tres persons i en lo dia 30 de Maig se trobaban 32 de contregrats. En tal treball anava a sant Isidori màrtir, varen portava amb gran solemnitat pel poble en processió i en el mateix dia 30 de Juny de aquest any 1793 votarem que en memòria del benefici que sant Isidori acabava de fer-nos en aplicar aquesta epidèmia fetsam una festa que seria lo dia de Mollerussa de restauració.»

(«Regist. Segura» Juny 11 - número 10 - 11 Maig 1919 - pàgina 17)

Núm. 11: Goigs de sant Isidori del 2014. Vista posterior.

Impressió: Edició que va ser publicada per l'Ajuntament de Mollerussa, com a programa oficial de les Festes de sant Isidori de l'any 1998.

11) Goigs de sant Isidori del 2014

Impremta: arts gràfiques de la Diputació de Lleida. Any 2014. Es van imprimir 3.000 exemplars a petició de Mn. Jordi Orobitg, de la casa rectoral de Mollerussa²¹

Títol: En dues columnes. A la part esquerra “GOIGS en honor de Sant ISIDORI soldat i màrtir” I a la part dreta: “Patró de Mollerussa Comarca del Pla d’Urgell Bisbat de Solsona. El **Dibuix**: fotografia de la imatge de sant Isidori, fet a manera de dibuix. Els **Ornaments**: dos testos florals a banda i banda de la imatge. El **Text** a tres columnes. És el mateix text i argument que els goigs de 1976 i 1998. El **Corondell**, dues línies ben senzilles. La **Música** partitura, a la part inferior del goig. L'**Oració** en la forma “PREGUEM” i en cursiva. **Orla**: a les quatre puntes del goig té una mena de fletxa, i combina diferents formes: una fulla, i dos flors. A la part inferior del goig consta: “Orla: Arabescos d’Enric Crous 1908-1987.” Aquest senyor va ser dibuixant, tipògraf i dissenyador gràfic avantguardista de Ponent.

Part posterior: A la part posterior del goig hi ha la reproducció del text de l’11 de maig de 1916 de la revista *Ugell-Segarra*, que explica la treta de la imatge de sant Isidori el 1793, i la curació de la població i per tant el vot com a patró de Mollerussa. En lletres grans i de color blau.

21) Segons informació proporcionada per Margarita Torres Cap d’Impremta de la Diputació de Lleida. Arxiu particular Francesc Rebolledo